

Екскурзијата како форма на географското образование

Доц.д-р.Цане Котески¹, асс.м-р.Душко Јошевски², асс.м-р.Танја Ангелкова³
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика-
Гевгелија, ул. 7 ноември б.б.1480-Гевгелија¹e-mail: cane.koteski@ugd.edu.mk²e-
mail:dusko.josevski@ugd.edu.mk³e-mail: tajna.angelkova@ugd.edu.mk

Апстракт: Значењето на екскурзијата денес во XXI век е од огромна важност за наставниот процес во сите образовни нивоа. Информативни екскурзии, инструктивно патување, избор на тим за теренска работа, набљудување на избрани настани, развојни вештини, изработка на упатство за работа на терен, известување за резултатите од работата, што треба да се отстрани. Разгледани се 4 примери: првиот пример е разгледуван со ученици од I-IV одделение, вториот пример е земен во Voddelenie, во третиот пример дадено е интервју на пазар за учениците од III година и четвртиот пример е за студентите од насоката агро туризам.

Клучни зборови: Информативни екскурзии, избрани настани, развојни вештини, избор на тим, упатство за работа, резултати.

ABSTRACT

The significance of today's excursion in the XXI century is of great importance to the teaching process at all educational nivoa. Informativni excursions instruktivno trip, choosing a team for field work, monitoring of selected events, skills development, preparation of guidelines for field work, reporting on results of the work, which should be removed. Reviewed are 4 examples: one example is discussed with students from grade I-IV, the second example is taken into Voddelenie in the third example given is an interview with a market for III year students of the fourth example is for students from the direction agro tourism.

Keywords: Informative tours, selected events, skills development, team selection, guidelines, results.

Вовед

Денес во XXI век покрај високиот степен на развој на информатичката технологија сепак примената и значењето на екскурзијата се од огромно значење при реализацијата на голем број на наставни содржини во воспитно образовниот процес на сите нивоа на образованието на младите започнувајќи од основното па се до високото образование. Во овој научен труд ќе бидат презентирани главните постулати на екскурзијата како што се: информативни екскурзии, инструктивно патување, информација за екскурзијата, избор на тим за теренска работа, набљудување на избрани настани, развојни вештини, упатство за работа на терен, известување за резултатите од работата што треба да се отстрани и на крај дадени се четири практични примери на примена на екскурзијата низ сите нивоа на образование во Р.Македонија.

Екскурзијата како форма на географското образование

Пејзажот преставува извор, од кој географите подготвуваат наставен материјал, тука се испитуваат случаи на феноменални појави и се истражуваат природните закони. Без екскурзија, и без директен контакт со природата, не можат да се поврзат наставата и екскурзијата. Сето оваа бара детални планови на одредени часови или денови за работа и во природа. Во образовниот процес на сите нивоа е воспоставена пракса на **информативни екскурзии**. Ги земаат во предвид теоретските позиции во однос на подготовката пред заминување, обезбедување на информации за патувањето, отколку за заклучоците и резимето и употребата на знаењето стекнато во следните наставни содржини. Ако патувањето е

организирано кон крајот на учебната година, информативните екскурзии се корисни. Другото прашање е дали физичкиот и ментален капацитет е земен во предвид на студентите и учениците, каквoе е нивното географско знаење. Замисли само колку информации треба да преземат студентите и учениците, треба да организират екскурзија од Штип до Негорска бања и да се запознаат со: Градот Гевгелија, Гевгелискиот басен, Негорска бања во с.Негорци, Старо Конско, Смрдлива вода, планинскиот масив Кожув, карактеристики на медитеранската клима, информации за климата, вегетацијата, проблеми на економијата, населби, населението и многу повеќе. **Инструктивно патување**, треба да се следи со биолог, историчар, експерт на македонски јазик и некој друг. Да посетите некој музеј како музејот на икони во Прилеп или споменик, могилата на непобедените во Прилеп, спомен-соба на писател на пример родната куќа на Блаже Конески во с.Небрегово или било кое друго лице. За некои наставници информативните патувања се добри пред распределбата на задачите, ресурсите кои студентите и учениците со помош на литература ги стекнуваат и подготвките се прават. **Информацијата екскурзија само е ограничен радиус на движење за возрасно ниво на учесниците.** Повеќе екскурзии од информативен карактер се најпогодни, па дури и неопходни за повисоките класови на средните училишта и високото ниво на образование. Друг вид на контакт со пејзажот ќе биде со **тимот за теренска работа. Набљудувањето на избрани настани**, да се опише набљудување со цртежи, во соработка со карта, интервјуа и голем број на методолошки пристапи, исто така изводливо е со пониското ниво во основното образование од 1-4

одд. Сите сугерираат учење на содржината од наставниот план. Теренската работа треба да се воведува постепено. Претерувањето да се има повеќе работа надвор од училищата, ќе биде еднакво лошо како и секоја друга крајност. Точно е дека теренската работа бара многу од наставникот. Тогаш е наставникот во вистинска смисла организатор и водач. Да се земат во предвид индивидуалните способности на студентите и учениците. На студентите и учениците треба да им се даде детално упатство за работа, време за работата, треба да се знае кога е известувањето и донесувањето на заклучни резултати. Уморот и на тој начин активноста е ограничена на време од 30 - 60 минути, времето не ги надминува концентрацијата и вештините на студентите и учениците. Со овој вид на работа кај студентите и учениците се развива креативност и одговорност за работењето. **Во известувањето за резултатите од работата** да се отстранат нејасноциите, студентите и учениците учат за животот и се подготвуваат да преземат одговорност во нивното работење и животната средина. Со учениците од I – IV одд., **Пример:** Живееме во град, во градот има многу куќи, улици и плоштади. Градот има продавници, во кои работат фирми, училишта, итн. **Наставна единица:** Населби (Град -неговата улога како локален центар. **Цел:** Студентите, учениците ќе истражуваат патници на автобуската станица. Најдете од околината луѓе кои доаѓаат во градот за одредени задачи. **Работа на часот:** наставникот го поделива класот на работни групи, на секоја група и дава работен налог со прашања: Како ќе дојдете до нашиот град? Зошто сте тука? Дали често доаѓате во нашиот град?. По образложените задачи, учениците одат до 10 мин., далеку од автобуската станица. Интервјуирањето се

спроведува за 15 мин. Учениците се претставуваат на непознатите жители, прашања поставуваа и им се заблагодаруваа. По враќањето во училиницата го објавија следново: луѓето доаѓаат во градот за купување, на лекар во општината, судот, училиште, итн. **Заклучок:** Нашиот веб сајт има се за градот, и затоа е од централно значење за целата населба. Со време траење од 50мин. **Друг пример:** Во 5 одделение од основното образование, **Наставна единица:** Ориентација со помош на карта. **Цел:** Учесниците се движат низ посебни патеки во своето место. По краток вовед во училиницата и комуникацијата, учениците одат на рамен покрив на училиштето (може да биде во близина ридот, или на зграда). **Работен налог:** 5 мин., за наблудување 20 мин., да се врати во класот и го даде конечниот извештај. Од извештајот да дознаеме дали правилно се користат картите. **Пример задача:** Пронајдиги местата на картата, што се на север од нашето место. (Список на сите поголеми места, кои се меѓу нас и местата забележани кои влегуваат во центарот).

Трет пример: во трета година од средното стручно економско училиште, наставна единица: градинарски култури (на пазарот во Прилеп), **Цел:** Учениците преку интервју во близина на пазарот ќе утврдат, што произведуваат земјоделците од околината на градот, подалеку во оддалечените области или дури и други општини. **Документ:** Пред воведувањето на распределбата на задачата се прави Интервју на пазарот, 15 мин. **Известување во класот:** најблиските околни земјоделци произведуваат и продаваат помали количества, подобар квалитетен зеленчук, особено различни видови на чувствителна зелена салата, со ниски цени, од подалечните села

по толерантни култури, од нај далеку овошје, зеленчук во нашата област има малку или воопшто не се произведува, умерена цена (врз основа на големи количини на стоки транспортирани). **Заклучок:** Во приградските градинарски фарми, културите се со висок квалитет и се заштитени од земјоделците од оддалечените области, видовите на градинарски култури треба да го издржат транспортот до пазарот. Резултатот е дека ако се работи со поголеми количини, бидејќи во спротивно транспортот е многу скап и нее исплатлив.

Четврт пример: На насоката за агро туризам, користење на земјиштето и негово картирање, која култура била таму, да се користат културите од кои има приход фармата за агро туризам. **Цел:** Студентите преку картирање за користење на земјиштето ќе ја утврдат економската промена и имплементација на просторот. Студентите на терен ќе бидат околу 45мин.

РЕЗИМЕ

И во педагошката литература заклучуваме, дека не постои универзална наставна метода и форма на настава и работни методи за работа, треба да бидат избрани оние во смисла за учење на содржини, кои имаат цел, состав на генерацијата, класот, расположението, една екскурзија да биди за разгледување. Кога и која ќе биде најефикасна форма за работа на терен, кога е потребна информативна екскурзија, наставникот по географија мора да одлучи сам. Тие можат да бидат овие облици согласно целите на наставата по географија, наставникот систематски ги вклучува во наставата и навистина придонесува за развој на географските размислувања. Прирачниците за државите тврдат дека многу

патници се во посета на нови места, од кој се гледа, восхитување, не се гледаат во пејзажот елементите, појавите, тие се нејасни, неразбирливи за нивните меѓусебни односи: како резултат на тоа, пејзажот не само што е лабораторија за работа на географите. Содржините во географијата, што ќе придонесат за образование преку интегриран поглед на животната средина, ќе станат неопходност, а не товар, мисија, посветени на географијата се присутните наставници во нашите универзитети и училишта.

SUMMARY

In pedagogical literature conclude that there is no universal teaching methods and forms of teaching and working methods of work should be those selected in terms of learning content, which aim, within the generation, class, mood, an excursion to Be for consideration. When that will be most effective form of field work when necessary informative excursion, a geography teacher must decide alone. They can be these forms according to the aims of teaching geography, the teacher systematically involved in teaching and really contributes to the development of geographical considerations. Manuals for the states argue that many travelers are visiting new places, which are seen, admiration, do not look at the landscape elements, phenomena, they are vague, unintelligible to their mutual relationship: As a result, the landscape is not only Laboratory work on geography. The contents of geography, which will contribute to education through an integrated view of the environment will become a necessity, not a burden, a mission dedicated to geography teachers are attending our universities and schools.

Литература:

1. Згоник, М. (1960), Методика географског поучавања, Лјубљана.
2. Вришер, И. (1969), Увод у географију, Лјубљана.
3. Јовичић, Ж. (1971), Методика наставе географије, Београд.
4. (1971), Поучавања географије, збирка УНЕСКО МК, Лјубљана.
5. Рудич, В. (1977), Идејно – васпитна усмереност у настави географије, „Настава и васпитање“, бр. 1. Београд.
6. (1977), Ученичке екскурзије, излети и посете, Завод за унапредјење васпитања и образовања града Београда, Београд.
7. (1978), Настава Географије 2, Сарајево.
8. (1989), Теренски рад и екскурзијски рад и ученичке екскурзије у настави географије, Загреб.